DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-130

УДК 336.02:330.322

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ВАЖЕЛІ ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

FINANCIAL AND CREDIT LEVERAGE OF INVESTING INTO ECONOMY: THEORETICAL ASPECTS

Саінчук Наталія Валеріївна
кандидат економічних наук, доцент кафедри,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6866-7918

Камаєва Анастасія Олександрівна
магістр,
Чернівецькій національний університет імені Юрія Федьковича

Sainchuk Nataliya, Kamaeva Anastasia
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Важливою складовою фінансової політики держави є фінансово-кредитна політика, яка за допомогою відповідних інструментів і важелів спрямовується на ефективний розвиток інвестиційних процесів. Інвестиційний процес формується під впливом відповідних чинників фінансово-кредитного механізму. Основна мета якого – мобілізація і використання фінансових ресурсів через інструменти податкової, бюджетної та грошово-кредитної політики для спрямування їх в інвестиції. Метою статті є теоретичне дослідження впливу фінансово-кредитних важелів на інвестиційний процес та обґрунтування практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання в інвестиційн6орму процесі. В статті обґрунтовано, що інвестиційний процес виступає одним з основних факторів діяльності підприємств і впливає на економічний і соціальний розвиток країни в цілому. Об'єктивною причиною його є постійна потреба у оновленні матеріально-технічної бази, розширенні обсягів виробництва та видів господарської діяльності для ефективного розвитку суб'єкта господарювання. Складовими елементами інвестиційного процесу є ресурсне, інституційне та фінансово-кредитне забезпечення. У статті здійснена ідентифікація складових фінансово-кредитної політики, де основними важелями є: бюджетні, податкові та монетарні.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний процес, фінансово-кредитний механізм, фінансово-кредитні важелі.

Modern science has always been focused on the research on the problem of investment into the national economy and intensification of investment processes. Investment processes play an important role in building investment, economic and social potential of the society. At present provision of social and economic development of a country and increase of its competitiveness at the world markets depend on the investment processes. The quicker the investment processes in a country take place the more efficiently they facilitate market transformations and create conditions for economic growth. Thus, modernization of production and technical facilities of industrial enterprises also accelerates. However, without effective tools, measures, methods and financial policy levers it is too problematic. A significant component of the state financial policy is a finance and credit policy which due to the appropriate tools and levers is directed to the efficient development of investment processes. The investment process is influenced by certain factors of the financial and credit mechanism whose main aim is to mobilize and use financial resources via the tools of taxation, budget and money-credit policy to direct them to the investments. The article is aimed at the theoretical study of the impact of financial and credit levers on the investment process and substantiation of practical recommendations upon the increase of efficiency of their usage in the investment process. The articles has grounded that the investment process is one of the essential factors of the enterprise activity and has an impact on the economic and social development of a country as a whole. An objective reason is a constant need for material and technical base updating, expanding of production volumes and types of economic activity for effective development of an entity. Resource, institutional and financial and credit provisions make up the investment process. The article identifies elements of the financial and credit policy where the main levers are as follows: budgetary, tax and monetary.

Key words: investments, investment process, financial and credit mechanism, financial and credit levers.

© Саінчук Н.В., Камаєва А.О., 2024

Постановка проблеми. Активізація інвестиційного процесу необхідна для соціально-економічного розвитку нашої держави. Забезпечити цей розвиток можливо за допомогою фінансово-економічних важелів, які є складовою фінансово-кредитної системи і здатні забезпечити відповідні перетворення в економічній системі взагалі. Вони надають можливість переходу економіки країни на інвестиційний напрям та її конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Глобалізаційні процесі в світі вимагають достатнього фінансово-кредитного забезпечення інвестування економіки і вирішення найгостріших соціальних проблем. Це обумовлює теоретичного тлумачення змісту фінансово-кредитних важелів та їхнього значення в інвестиційному процесі для забезпечення соціально-економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність активізації інвестиційних процесів за допомогою фінансово-кредитних важелів досліджуються багатьма вченим та простежуються різні підходи до визначення їхньої сутності. Теоретичні та практичні аспекти впливу фінансово-кредитних важелів на інвестиційні процеси в країні висвітлюються в працях багатьох науковців: Базилевича В. Д. [1], Буркинського Б. В. [2], Венгера В. В. [4], Гітмана Л. Дж. [5], Геєця В. М. [6], Дзюблюка О. [9], Жаліла Я. А. [10], Крупки М. І. [14], Майорової Т. В. [17], Пшика Б. І. [20], Савлука М. І. [22], Чухна А. А. [25].

Метою статті є теоретичне дослідження впливу фінансово-кредитних важелів на інвестиційний процес та обґрунтування практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання в інвестиційному процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження проблеми інвестування в різні галузі національної економіки держави та розвиток інвестиційних процесів знаходяться у центрі уваги сучасної фінансової науки, так як інвестиції відіграють основну роль в підтримці і нарощуванні економічного та соціального потенціалу держави. Сьогодні як ніяк національна економіка залежить від активізації інвестиційних процесів, які є основним фактором зростання макроекономічних показників розвитку та сприяють ефективним ринковим перетворенням в країні.

В сучасних умовах господарювання ефективна діяльність галузей національної економіки зумовлюється зростанням процесів інвестування та отриманням додаткових інвестиційних ресурсів. Також інвестиційним процесам притаманне вагоме місце в процесі здійснення політичних, економічних і соціальних зрушень, які спрямовуються на стійке економічне та соціальне зростання в країні.

Розвиток інвестиційного процесу як складової усього економічного процесу щодо формування інвестиційного капіталу є основою розвитку економічної системи в цілому.

Проблематика інвестиційного процесу залежить від глобалізаційних процесів, від конкурентної боротьби в сфері інвестицій, від кризових явищ у економічному і соціальному житті держави. В Україні нажаль сьогодні після буму інвестиційного процесу триває «інвестиційний спад», який пов'язаний з пандемією COVID-19 та вітчизняною війною проти російської агресії. Отже, бюджетна криза вплинула таким чином, що ні кредити банків, ні бюджетні кошти, ні заощадження населення не забезпечили зростання інвестиційних ресурсів країни. Для подолання кризи і сприянню інвестицій в економіку держави необхідні певні фінансово-кредитні важелі, котрі б сприяли збільшенню обсягу інвестицій в країні.

Вагоме значення на ефективне інвестування впливає на розвиток галузей національної економіки, оскільки вони є основою для:

– розвитку розширеного відтворення через оновлення основних засобів підприємств;
– здійснення інновацій через досягнення науково-технічного прогресу;
– структурних зрушень виробничого та невиробничого розвитку економіки;
– матеріально-технічного забезпечення промисловості;
– подолання проблем безробіття тощо.

Таким чином, інвестування потрібне для економічного і соціального розвитку держави, покращення рівня життя населення.

Деякі науковці [5, с. 42; 7, с. 53–59; 8; 54, с. 85–88; 27, с. 356–368], які розглядають інвестиції в економіку країни, визначають, що інвестиційний процес являє собою діяльність господарюючих суб’єктів з нарощування капіталу. Він проявляє себе як сукупний рух інвестицій різних форм і видів, який спрямовується на формування інвестиційного попиту та пропозиції.

Так, доктор економічних наук Н. Ковтун трактує: «що інвестиційний процес – це сукупність послідовних дій суб'єктів інвестування, що призводять до змін інвестиційного середовища, спрямованих на досягнення певного рівня соціально-економічних показників» [13, с. 52].

У фінансовій науці термін «важіль» можна розглянути з двох точок зору. З однієї сторони його застосовують у фінансовому менеджменті як однину – «фінансовий важіль» чи «фінансовий ліверидж». У фінансово-економічному словнику «фінансовий важіль – інструмент регулювання пропорцій власного та позикового капіталу з метою максимізації рентабельності власних коштів підприємства» [11, с. 109]. Дане визначення обґрунтовується колективом авторів підручника по фінансовому менеджменту під керівництвом А. М. Поддєрьогіна: «фінансовий важіль - це механізм використання позикового фінансування на збільшення рентабельності власного капіталу» [24, с. 531].

З другої точки зору значення «фінансовий важіль» вчені застосовують при визначенні змісту й структури фінансово-кредитного механізму та інструментів фінансово-кредитної політики. І у цьому контексті це множина – «важелі».

Отже, багато вчених стверджують, що фінансово-кредитні важелі – це прийоми, дії та реалізації фінансово-кредитних методів [14, с. 61].

Український вчений М. Крупка [14, с. 61] та інші дослідники все-таки розширюють це поняття і доповнюють його видами фінансово-кредитних важелів, поділяючи їх на стимули і санкції, а саме: норми і нормативи, умови і порядок формування доходів, нагромаджень і фондів, умови і принципи фінансування та кредитування.

В. Венгера відмічає, що «фінансові важелі – засоби дії фінансового методу», до яких належать: прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, економічні фонди цільового призначення, фінансові санкції, орендна плата, відсоткові ставки за депозитами та кредитами, курси валют, курси цінних паперів, дисконт, франшиза, преференції, форми розрахунків [4, с. 58–59].

Вітчизняний вчений В. Базилевич відмічає, що «фінансові важелі – це конкретні форми здійснення процесів розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу, а саме: податки, збори, обов'язкові платежі, проценти за кредит, дотації, субсидії, субвенції, штрафи тощо» [1, с. 20].

Деякі з вчених при обґрунтуванні фінансово-кредитного механізму ототожнюють «фінансово-кредитні важелі» з «фінансово-кредитними стимулами». Так, Б. І. Пшик стверджує, що «фінансово-кредитне стимулювання інноваційної діяльності – це діяльність у сфері застосування державою відповідних важелів впливу економічних суб'єктів з метою посилення активізації інноваційної діяльності та підвищення їх зацікавленості до участі у фінансово-кредитному забезпеченні інноваційних проектів і забезпечення на цій основі окупності інвестованих коштів» [20, с. 5].

Таким чином фінансово-кредитні важелі виконують одну із основних ролей у фінансовому середовищі, де основне їх призначення полягає у здійсненні фінансами ролі в процесі суспільного відтворення ВВП. І від того, як правильно застосовані фінансово-кредитні важелі, залежить соціально-економічний розвиток держави.

Основною ознакою фінансово-кредитних важелів, що відрізняє їх від інших фінансових понять, є те, що вони самі по собі не існують, їхня дія обов'язково має зосереджуватися на пожвавленні фінансових відносин та збільшення ролі фінансових інструментів у суспільному відтворенні ВВП. Також фінансово-кредитні важелі можуть негативно впливати на фінансовий потенціал господарюючого суб'єкта (високі ставки за кредит та податкові ставки, акцизні та митні внески, додаткові відрахування до різних державних фондів), тому фінансово-кредитні важелі часто називають «важелями впливу, або важелями дії» [26, с. 29].

Характер, форми та методи фінансово-кредитних важелів залежать від можливостей виробничих відносин у суспільстві, а держава в залежності від стану в країні регламентує напрями їх застосування. Механізм їх дії проявляється у процесі взаємодії один із одним при застосуванні товарно-грошових відносин.

Вплив фінансово-кредитних важелів направлений на інвестиційний та інноваційний розвиток, підвищення конкурентоспроможності продукції, покращення застосування людських, матеріальних і фінансових ресурсів, що мають на меті підвищення якості суспільного виробництва. Отже, фінансово-кредитні важелі впливають на економічні інтереси суспільства, на діяльність держави, бізнесових структур та домогосподарств та відіграють важливу роль у суспільстві, проявляючи себе у:

– забезпечені безперервності розширеного відтворення та прискоренні кругообігу фінансових ресурсів;

– сприянні ефективного розподілу та перерозподілу ВВП;

– як складова фінансово-кредитної політики;

– формуванні фінансової безпеки держави;

– забезпеченні при формуванні фінансового потенціалу суб'єктів господарювання;

– здійсненні перерозподілу первинних і вторинних доходів в середині країни, сферами діяльності, господарюючими суб'єктами та домогосподарствами;

– забезпеченні діяльність фінансово-кредитних установ;

– створенні системи фінансових показників, що визнають стан економічної й соціальної сфер та впливають на інвестиційний клімат в державі.

Дослідження фінансово-кредитних важелів потребує їх деталізації на окремі складові. Вітчизняні та іноземні вчені включають до фінансово-кредитних важелів відповідні фінансових показників (прибуток, рентабельність, доходи, амортизаційні відрахування, різні грошові фонди, фінансові санкції, штрафи та пені, плату за оренду, відсоткові ставки за кредитами та депозитами, дохід від облігацій, пайові внески. Інші науковці виділяють у фінансово-кредитних важелях стимули та санкції, інші групують їх за певними характеристиками: монетарні, кредитні, відсоткові, податкові, бюджетні тощо. Тому вивчення фінансово-кредитних важелів необхідно здійснити розподіливши їх на фінансові показники, інструменти, дії та заходи.

За функцією фінансового забезпечення до фінансово-кредитних важелів можна віднести наступні показники: прибуток, амортизаційні відрахування, страхування, податкові збори, заощадження, державне фінансування та інвестування, кредит, лізинг, паї (частки) у статуті підприємства, фонди цільового призначення.

Дія цих фінансово-кредитних важелів спрямована на формування та використання фінансового потенціалу суб'єктів господарювання, домогосподарств, фінансово-кредитних установ та держави для здійснення інвестиційної діяльності.

Домінуюча роль серед цих важелів належить прибутку. Це основна мета будь-якої діяльності та джерело витрат для ефективного розвитку виробництва. У прибутку сконцентровані інтереси всіх суб'єктів господарювання фінансових відносин. Від прибутку залежить фінансова сталість і платоспроможність суб'єкту господарювання, а також він впливає на решту фінансово-кредитних важелів.

Фінансово-кредитні важелі сприяють формуванню фінансового та інвестиційного потенціалу як суб'єктів господарювання, так і країни в цілому. А їх неефективне використання суб'єктами господарювання може негативно вплинути на економіку держави.

Ще одна деталізація фінансово-кредитних важелів, де вони використовуються як інструменти фінансової політики – «цілеспрямованої діяльності держави та інших суб'єктів господарювання у сфері формування, розподілу та використання фінансових ресурсів задля досягнення поставленої мети»[26].

Їх можна структурувати за напрями фінансово-кредитної політики: бюджетні, податкові та монетарні. Основну роль тут відіграють бюджетно-податкові фінансово-кредитні важелі.

Наукові дослідження вчених проявляються в з'ясування взаємодії складових державних фінансів, таких як бюджету, податків і важелів їх впливу на соціально-економічний розвиток країни.

Вітчизняні вчені як, І. Золотько порівнює їх із податковою та видатковою політикою: «бюджетно-податкові важелі – це податкова і видаткова політика, політика фінансування бюджетного дефіциту тощо» [12], а С. Льовочкін відмічає, що це «структура доходів і видатків бюджету» [16].

Також, Н. Рубан та І. Чуницька відмічають, що бюджетно-податкові важелі треба розглядати по окремо. Так бюджетні важелі вони виділяють у два види: бюджетні видатки та бюджетний дефіцит, а податкові на: податкові ставки, податкові пільги, альтернативний режим оподаткування, зміну термінів сплати податків, податкові санкції, які, мають свої підвиди:

«– бюджетні видатки: бюджетний кредит, бюджетні інвестиції, субсидії, субвенції, дотації, структура видатків (питома вага видатків на економічний розвиток, соціальні програми тощо);

– бюджетний дефіцит: розмір дефіциту, спосіб фінансування дефіциту;

– податкові ставки: податкове навантаження;

– податкові пільги: інвестиційний податковий кредит; інвестиційна податкова знижка; зниження ставки оподаткування; зменшення величини об'єкта оподаткування; податкові канікули; звільнення від оподаткування окремих операцій;

– альтернативний режим оподаткування: спрощена система оподаткування; спеціальні (вільні) економічні зони;

– зміна термінів сплати податків: термінування платежу; розстрочення платежу;

– податкові санкції: штрафи; пеня; відміна пільгового режиму оподаткування» [21, с. 47].

Враховуючи зміст Бюджетного [3] та Податкового [19] кодексів України види бюджетно-податкових важелів необхідно розширити.

Роль бюджетних та податкових фінансово-кредитних важелів у фінансовій політиці держави полягає в тому, що завдяки ним досягається збалансування економіки країни. Бюджетні важелі сприяють ефективному розподілу бюджетних коштів для виконання першочергових завдань, виконуючи розподільчу функцію. Завдяки податковим важелям (збільшенням чи зменшенням рівня оподаткування) досягається балансування між сукупним попитом і пропозицією стимулюючи або стримуючи його. Дія податкових важелів здійснюється через ставки оподаткування, пільги та санкції, порядок їх обчислення та сплати.

Також вагоме значення у фінансово-кредитних важелях для розвитку економіки держави посідають важелі монетарні, або як їх ще називають важелі грошово-кредитної політики.

Вітчизняні вчені по різному інтерпретують поняття грошово-кредитної політики.

Так, В. Лисицький та В. Ющенко, прирівнюють грошово-кредитну до монетарної політики: «погоджена діяльність органів державної влади щодо управління грошима, яка, використовуючи певні специфічні механізми роботи, спрямована на досягнення стабільності цін» [15].

М. Савлук зосереджується на тому, що: «монетарна політика охоплює механізм емісії грошей і кредитний, і через валютний канали, включає грошово-кредитну та валютну політики» [22, с. 93].

Дуже вдаліша є позиція О. Дзюблюка, який визначає грошово-кредитну політику «як сукупність дій центрального банку щодо надання бажаної спрямованості економічним процесам через вплив на кількість грошей в обігу, валютний курс, обсяг кредитів і рівень відсоткових ставок з метою забезпечення стабільності національної валюти й економічного зростання» [9, с. 41]. Це визначенням зосереджує свою увагу на складових грошово-кредитної політики.

Майорова Т. В. у своїй праці стверджує, що «грошово-кредитні важелі – це заходи у сфері грошового обігу та кредиту, спрямовані на регулювання економічного зростання, стримування інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці України, забезпечення зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу» [17, с. 68]. Отже грошово-кредитні важелі можна поділити на ті, що регулюють сферу грошового обігу, і ті, що регулюють кредитні відносини.

Також Майорова Т. В. вважає що «грошово-кредитні важелі – це прямі та опосередковані заходи, вимоги та інструменти впливу держави через центральні фінансово-кредитні установи (НБУ, ДІУ) на стабільність та ціну грошової одиниці, ліквідність банківської системи, розвиток кредитного та валютного ринків країни з метою стримування диспропорцій у грошово-кредитному забезпеченні соціально-економічного зростання суспільства» [17, с. 68].

Дія грошово-кредитних важелів направлена грошову масу, монетарну базу, відсоткову ставку, обсяги кредитування економіки, дедоларизацію, сталість фінансової системи, розвиток безготівкового обігу, рівень облікової ставки, обсяг рефінансування банків, на обов'язкове резервування, обсяг валютних інтервенцій, обсяг операцій на відкритому ринку.

Доречно виділити грошово-кредитні важелі, які застосовує Центральний банк для регулювання діяльності банківських установ.

Особливим інструментом у фінансово-кредитних важелях належить відсотковим важелям, які найактивніше застосовуються в усіх складових фінансово-кредитної політики країни. Процентні важелі є основним індикатором загальнодержавної економічної політики держави. Визначальною ознакою процентних важелів є те, що через них здійснюється дія трансмісійного механізму реалізації грошово-кредитної політики.

Економісти Центру наукових досліджень НБУ, стверджують, що «монетарний трансмісійний механізм – це відносини з приводу передавання змін у використанні інструментарію грошово-кредитної політики центрального банку на фінансову кон'юнктуру (фінансова сфера економіки) і в подальшому – на макроекономічні змінні, які відображають стан розвитку реального сектору економіки через складну сукупність каналів (ланцюгів проміжних змінних) і зав'язків прямої та зворотної дії [18, с. 11–12].

Таким чином існування фінансово-кредитного трансмісійного механізму через відсоткові важелі, спочатку впливає на фінансовий потенціал держави, суб'єктів господарювання і домогосподарства, а це в свою чергу на заощадження, споживання та інвестиції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інвестиції як фінансова категорія зумовлена відповідними явищами в процесі розширеного відтворення з метою створення суспільного продукту, а також збільшення продуктивних сил за рахунок збільшення всіх елементів економічної системи. Вони являються інструментом структурних зрушень при економічних кризах через застосування новітніх досягнень НТП для активізації господарської діяльності як на макро- та і макрорівнях.

На основі дослідження поняття «фінансово-кредитні важелі» узагальнено наступне:

1. Існують багато відмінностей у поглядах вчених на трактування поняття «фінансово-кредитні важелі», які обумовлені різними цілями та завданнями дослідження окремих авторів.

2. Усім вченим притаманна думка, що це складова фінансового механізму.

3. Деякі вчені визначають фінансово-кредитні важелі як інструменти чи прийоми фінансових методів.

4. Окремі вчені визначають, що це способи та інструменти впливу на фінансову діяльність суб'єкта господарювання.

5. За структурою фінансово-кредитні важелі доречно поділити на бюджетні, податкові та грошово-кредитні.

В сучасних реаліях української економіки актуальною є проблема забезпечення інвестиційних процесів. І його активізація повинна бути основною умовою успішного проведення соціально-економічних перетворень в Україні за допомогою фінансово-кредитних важелів.

На всіх етапах розвитку економіки фінансово-кредитні важелі посідають основне місце як заходи державного регулювання фінансово-кредитних відносин у стимулюванні інвестиційної діяльності усіх господарюючих суб'єктів.

Необхідно обрати пріоритети в інвестиційному процесі, які б забезпечили достатній рівень його ефективності. Це зумовлює потребу здійснення таких заходів:

– розширення напрямів інвестування і впровадження проєктів з урахуванням існуючого інвестиційного потенціалу;

– включення в інвестиційний процес не тільки приватних ресурсів, але й державних;

– залучення іноземних інвестицій у впровадження інвестиційних проєктів, пов'язаних із використанням інвестиційного і промислового потенціалу;

– створення нових організаційних форм інвестиційного і промислового капіталу;

– розроблення і запровадження регіональних проєктів.

Формування державної фінансової політики, за допомогою регулювання бюджетних доходів та видатків та податків повинно здійснюватися з урахуванням сукупності усіх фінансово-кредитних важелів для посилення інвестиційної привабливості держави для іноземного капіталу та покращення конкурентоспроможності національних товарів на міжнародних ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2002. 368 с.

2. Буркинський Б. В., Лайко О. І. Сучасні напрямки регіональної інвестиційної політики. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України.* 2014. Вип. 3 (107). URL: http://ird.gov.ua/sep/sep20143(107)/sep20143(107)_029_BurkinskyBV, LaykoOI.pdf

3. Бюджетний кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: http: //zakon.1-rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi

4. Венгер В. В. Фінанси: навч. посібник. М-во освіти і науки України, Київський економічний ін-т менеджменту. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 427 с.

5. Гітман Л. Дж., Джонки М. Д. Основи інвестування. Діло, 1997. 567 с.

6. Геєць В. М., Семіноженко В.П. Інноваційні перспективи України: монографія. Харків : Константа, 2006. 272 с.

7. Гусєв В. О. Виміри поступу України за пріоритетними напрямами світового розвитку. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2020. Спеціальний випуск.* С. 53–59.

8. Гусєв В. О. Державна інноваційна політика: методологія формування та впровадження : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2011. 624 с.

9. Дзюблюк О. Грошово-кредитна політика як основа державного впливу на перебіг економічних процесів. *Фінанси, облік, аудит: Зб. наук. праць.* 2005. № 6. С. 41.

10. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави : монографія. Київ : НІСД, 2009. 336 с.

11. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Київ : Знання, 2007. 1072 с.

12. Золотько І. А. Податкова система. URL: http://www.readbookz.com/book/115/3023.html

13. Ковтун Н. В. Статистичне дослідження інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : ІМЕКС, 2005. 418 с.

14. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційної моделі розвитку економіки України : монографія. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету ім. І. Франка, 2001. 608 с.

15. Лисицький В., Ющенко В. Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні. Київ : Скарби, 1998. 288 с.

16. Льовочкін С. В. Макрофінансова стабілізація в Україні у контексті економічного зростання: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. док. ек. наук.: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг, кредит». URL: http://www.nbuv.gov.ua/articles

17. Майорова Т. В. Інвестиційний процес і фінансово-кредитні важелі його активізації в Україні : монографія. Київ : КНЕУ, 2013. 332 с.

18. Монетарний трансмісійний механізм в Україні: Наук.-аналіт. матеріали. Вип. 9; В. І. Міщенко, О. І. Петрик, А. В. Сомик, Р. Л. Лисенко та ін. Київ : Центр наук. досліджень Нац. Банку України, 2008. С. 11–12.

19. Податковий кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

20. Пшик Б.І. Теоретичні засади фінансово-кредитного стимулювання інноваційних процесів. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси».* 2009. Випуск 6 (24). Ч. 2. С. 5. URL: http://www.nbuv. gov.ua/portal/Soc_Gum/En_oif/2009_6_2/29.pdf.

21. Рубан Н., Чуницька І. Джерела ефективності бюджетно-податкових важелів в умовах кризи фінансових відносин. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право).* 2010. № 1(48). С. 47.

22. Савлук М. І. Про теоретичне забезпечення грошово-кредитної політики НБУ в умовах економічного зростання. *Монетарна політика в умовах економічного зростання: Матеріали наук.-практ. конф*. Київ, 2004. С. 93.

23. Слободянюк Н. О. Концептуальні засади удосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації. *Економіка та держава.* 2017. № 5. С. 85–88.

24. Фінансовий менеджмент: підручник / М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, Н. Ю. Невмержицька ; кер. кол. авт. А. М. Поддєрьогін. Київ : КНЕУ, 2005. 536 с.

25. Чухно А. А. Основи економічної теорії. Інвестиції: сутність, стимули, детермінанти, співвідношення із заощадженням і доходом. URL: http://library.if.ua/ book/61/4395.html

26. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. Теорія фінансів : підручник. [За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія]. Київ : Центр учбової літератури, 2010. С. 29.

27. Kvitka, S., Borodin, Y., Yemelyanov, V., Moskalets, M., & Zubchenko, V. (2021). The principle of subsidiarity and the legal and economic aspects of decentralization in Ukraine. *Political Questions.* 2021. 39 (68), pp. 356–368. URL: https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/35420

REFERENCES:

1. Bazylevych V. D., Balastryk L. O. (2002) Derzhavni finansy: navchalnyi posibnyk [Public finances: a study guide]. Kyiv: Atika. 368 p. [in Ukrainian].

2. Burkynskyi B. V., Laiko O. I. (2014) Suchasni napriamky rehionalnoi investytsiinoi polityky. *Sotsialno.ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy* [Modern directions of regional investment policy. Socio-economic problems of the modern period of Ukraine]. Vyp. 3 (107). URL: http://ird.gov.ua/sep/sep20143(107)/sep20143(107)_029_BurkinskyBV, LaykoOI.pdf. [in Ukrainian].

3. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine]. Ofitsiinyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: http: //zakon.1-rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi [in Ukrainian].

4. Venher V. V. (2009). Finansy: navch. Posibnyk [Finance: education manual]. M-vo osvity i nauky Ukrainy, Kyivskyi ekonomichnyi in-t menedzhmentu. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. 427 p. [in Ukrainian].

5. Hitman L. Dzh., Dzhonky M. D. (1997). Osnovy investuvannia [Basics of investing]. Dilo. 567 p.

6. Heiets V. M., Seminozhenko V. P. (2006). Innovatsiini perspektyvy Ukrainy : monohrafiia [Innovative prospects of Ukraine: monograph]. Kh.: Konstanta. 272 p. [in Ukrainian].

7. Husiev V. O. (2020). Vymiry postupu Ukrainy za priorytetnymy napriamamy svitovoho rozvytku [Measures of Ukraine's progress in the priority areas of world development]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy.* spetsialnyi vypusk. P. 53–59. [in Ukrainian].

8. Husiev V. O. (2011). Derzhavna innovatsiina polityka: metodolohiia formuvannia ta vprovadzhennia: monohrafiia [State innovation policy: methodology of formation and implementation: monograph]. Donetsk: Yuho-Vostok. 624 p. [in Ukrainian].

9. Dziubliuk O. (2005). Hroshovo-kredytna polityka yak osnova derzhavnoho vplyvu na perebih ekonomichnykh protsesiv [Monetary and credit policy as the basis of state influence on the course of economic processes]. *Finansy, oblik, audyt: Zb. nauk. prats.* № 6. P. 41. [in Ukrainian].

10. Zhalilo Ya. A. (2009). Teoriia ta praktyka formuvannia efektyvnoi ekonomichnoi stratehii derzhavy: monohrafiia [Theory and practice of forming an effective economic strategy of the state: monograph]. Kyiv: NISD. 336 p. [in Ukrainian].

11. Zahorodnii A. H., Vozniuk H. L. (2007). Finansovo-ekonomichnyi slovnyk [Financial and economic dictionary]. Kyiv: Znannia. 1072 p. [in Ukrainian].

12. Zolotko I.A. Podatkova systema [The tax system]. URL: http://www.readbookz.com/book/115/3023.html [in Ukrainian].

13. Kovtun N. V. (2005). Statystychne doslidzhennia investytsiinoho protsesu ta investytsiinoi diialnosti: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia [Statistical research of the investment process and investment activity: theory, methodology, practice: monograph]. Kyiv: IMEKS. 418 p. [in Ukrainian].

14. Krupka M. I. (2001). Finansovo-kredytnyi mekhanizm innovatsiinoi modeli rozvytku ekonomiky Ukrainy: monohrafiia [The financial and credit mechanism of the innovative model of the development of the economy of Ukraine: a monograph]. Lviv: Vydavnychyi tsentr Lvivskoho natsionalnoho universytetu im. I. Franka. 608 p. [in Ukrainian].

15. Lysytskyi V., Yushchenko V. (1998). Hroshi: rozvytok popytu ta propozytsii v Ukraini [Money: development of supply and demand in Ukraine]. Kyiv: Skarby. 288 p. [in Ukrainian].

16. Lovochkin S. V. Makrofinansova stabilizatsiia v Ukraini u konteksti ekonomichnoho zrostannia [Macro-financial stabilization in Ukraine in the context of economic growth]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stup. dok. ek. nauk.: spets. 08.04.01 «Finansy, hroshovyi obih, kredyt». URL:http://www.nbuv.gov.ua/articles [in Ukrainian].

17. Maiorova T. V. (2013). Investytsiinyi protses i finansovo-kredytni vazheli yoho aktyvizatsii v Ukraini: monohrafiia [Investment process and financial and credit levers of its activation in Ukraine: monograph]. Kyiv: KNEU. 332 p. [in Ukrainian].

18. (2008) Monetarnyi transmisiinyi mekhanizm v Ukraini: Nauk.-analit. Materialy [Monetary transmission mechanism in Ukraine: Scientific analyst.]. Vyp. 9; V. I. Mishchenko, O. I. Petryk, A. V. Somyk, R. L. Lysenko ta in. Kyiv: Tsentr nauk. doslidzhen Nats. Banku Ukrainy. P. 11–12. [in Ukrainian].

19. Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text [in Ukrainian].

20. Pshyk B. I. (2009). Teoretychni zasady finansovo-kredytnoho stymuliuvannia innovatsiinykh protsesiv [Theoretical principles of financial and credit stimulation of innovative processes]. *Ekonomichni nauky. Seriia «Oblik i finansy».* Vypusk 6 (24). Ch. 2. P. 5. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/En_oif/2009_6_2/29.pdf [in Ukrainian].

21. Ruban N., Chunytska I. (2010). Dzherela efektyvnosti biudzhetno-podatkovykh vazheliv v umovakh kryzy finansovykh vidnosyn [Sources of the effectiveness of budget and tax levers in the conditions of the crisis of financial relations]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo).* № 1(48). P. 47. [in Ukrainian].

22. Savluk M. I. (2004). Pro teoretychne zabezpechennia hroshovo-kredytnoi polityky NBU v umovakh ekonomichnoho zrostannia [On the theoretical support of the NBU's monetary policy in conditions of economic growth]. *Monetarna polityka v umovakh ekonomichnoho zrostannia: Materialy nauk.-prakt. konf.* Kyiv/ P. 93. [in Ukrainian].

23. Slobodianiuk N. O. (2017). Kontseptualni zasady udoskonalennia investytsiinykh stratehii rozvytku natsionalnoi ekonomiky ta mekhanizmiv yikh realizatsii [Conceptual principles of improving investment strategies for the development of the national economy and mechanisms for their implementation]. *Ekonomika ta derzhava.* № 5. P. 85–88. [in Ukrainian].

24. (2005) Finansovyi menedzhment: pidruchnyk [Financial management: a textbook]. M. D. Bilyk, L. D. Buriak, N. Yu. Nevmerzhytska ; ker. kol. avt. A. M. Poddierohin. Kyiv: KNEU. 536 p. [in Ukrainian].

25. Chukhno A. A. Osnovy ekonomichnoi teorii. Investytsii: sutnist, stymuly, determinanty, spivvidnoshennia iz zaoshchadzhenniam i dokhodom [Foundations of economic theory. Investments: essence, incentives, determinants, relationship with savings and income]. URL: http://library.if.ua/ book/61/4395.html. [in Ukrainian].

26. Yukhymenko P. I., Fedosov V. M., Lazebnyk L. L. (2010). Teoriia finansiv: pidruchnyk [Theory of finance: a textbook]. [Za red. prof. V. M. Fedosova, S. I. Yuriia]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. P. 29. [in Ukrainian].

27. Kvitka, S., Borodin, Y., Yemelyanov, V., Moskalets, M., & Zubchenko, V. (2021). The principle of subsidiarity and the legal and economic aspects of decentralization in Ukraine [The principle of subsidiarity and the legal and economic aspects of decentralization in Ukraine]. *Political Questions*. 39 (68), pp. 356–368. URL: https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/35420